

1530-33 – dzierżawca - Mikołaj Strzybnicki

1548 – właścicielem - Wawrzyn Młodszy Skrzyszowski podlegający Pa-
nom na Wodzisławiu. Sam folwark leżał w granicach księstwa Pszczyń-
skiego. Pozostał w jego granicach aż do II wojny światowej, jako część
dominium pszczyńskiego.

1550 – w Szerokiej powstaje szkoła.

1628 – zamknięcie kościoła dla nabożeństw ewangelickich.

1648 – konsekracja kościoła jako rzymskokatolickiego pw. Wszystkich
Świątych.

30.03.1796 – początek rozbioru starego kościoła

1796-1801 – budowa murowanego kościoła z fundacji ks. Skrzyszowskie-
go, pod nadzorem mistrza Langer z Głubczyc.

1859 – przedstawienie na dokumencie herbu Szerokiej (szereg złotych
palni zakończonych kulami na niebieskim tle). Z napisem TIMMENDOR-
FGEM.S/PLESSNER/CREIS.

1860 – budowa plebani wg projektu Lorenza z Rybnika.

Ok. 1890 – 1910 – budowa zabudowań folwarcznych.

1859-99 – wiercenia w poszukiwaniu złóż węgla na terenie Jastrzębia.

1913 – ukończenie przechodzącej przez Jastrzębie budowy kolei żelaznej
łączącej Żory z Wodzisławiem.

od 1921 – pieczęć Szerokiej bezherbowej.

1946 – na mocy reformy rolnej folwark przechodzi na własność Skarbu
Państwa – utworzenie PGR.

9. Cmentarz zlokalizowany jest na wschód od kościoła. Stanowi rozwinięcie
dawnego cmentarza przykościelnego. Kościół parafialny, zlokalizowany
na kulminacji wzgórza, stanowi dominację terenową. Cmentarz o układzie
regularnym, z dwoma alejami w układzie krzyżowym, z krzyżem cmen-
tarnym, zlokalizowanym w alei głównej. Pierwotnie okalony murem,
obecnie część nowsza siatką ogrodzeniową na podmurówce. Wokół ko-
ścioła pierwotnie posadzono szpal lip drobnolistnych. Niestety nie za-
chowwały się. W alei poprzecznej powstało w latach 80. XX wieku szpa-
lowe nasadzenie żywotników.
10. Obecnie zarysy kwater systematycznie ulegają zatarciu poprzez zwiększa-
nie ilości pochówków.
11. Odtworzenie obsadzenia szpalowego drzewami liściastymi po obwodzie
cmentarza

VI.III.V.Jastrzębie Zdrój – park zdrojowy.

Ilustracja 7: Zdrój - Park Zdrojowy, widok na muszlę koncertową

1. Park zdrojowy
2. Poł. XIX w.
3. Jastrzębie Zdrój
4. Jastrzemb, Bad Königsdorf – Jastrzemb
5. Gmina miejska Jastrzębie Zdrój
6. 1859 – właściciel Jastrzębia Dolnego i Centnerowca baron Emil von
Schlieben odkrywa źródła solanki w dolinie rzeczki Sztówki.
1861 – budowa pierwszego uzdrowskiego zakładu kąpielowego.
1864 – po badaniach dr Schwartz'a z Uniwersytetu we Wrocławiu rozpo-
częto masowy eksport stężonej solanki jastrzębskiej do USA.
1896 – pochodzący z poznańskiego lekarz Mikołaj Witczak zakupił mają-
tek i uzdrowsko o powierzchni łącznej 240 ha.

1913 – ukończenie przechodzącej przez Jastrzębie budowy kolei żelaznej
łączącej Żory z Wodzisławiem.

1914 – obiekty uzdrowskie zamienione na szpitale wojskowe.

1918 – Witczak sprzedaje uzdrowsko niemiecko – austriackiemu Towa-
rzystwu Zdrojowemu.

1922 – bracia Mikołaj (syn) i Józef Witczakowie odzyskują i odbudowują
uzdrowsko.

1927 - 28 – otwarcie Sanatorium „Fundacji dla inwalidów Wojennych
i Powstańców im. J. Piłsudskiego”. Posiadało wówczas 37 pokoi i 100
łóżek. Koszt budowy wyniósł 756 tys. zł łącznie z wyposażeniem. Budy-
nek powstał w monumentalnym stylu modernizmu klasycystycznego. Au-
torami projektu byli inżynierowie Boratyński, Kreizler i Stadnicki. Kieru-
jącym robotami z ramienia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego był Naczel-
nik Wydziału Robót Publicznych inż. Henryk Zawadowski.

W zdroju czynnych 49 obiektów kuracyjnych.

1940-44 – w budynku Szpital Wojskowy.

1945 – przystąpienie do odbudowy zdroju po zniszczeniach wojennych.

20.04.1946 – Śląsko – Dąbrowski Urząd Wojewódzki ogłosił przetarg na
roboty remontowe i instalacyjne. Obwieszczenie zamieszczone zostało
w „Śląsko – Dąbrowskim Dzienniku Wojewódzkim” (nr 11). Z kredytów
Wydziału Pracy i Opieki społecznej wyremontowano i oddano ponownie
do użytku budynek sanatorium. Prace prowadził Wydział Odbudowy (or-
gan wykonawczy Ministerstwa Odbudowy na terenie województwa).

14.06.1946 – zwrot zdrojowiska Mikołajowi i Józefowi Witczakom.

06.11.1947 – uzdrowsko przejęte na cele reformy rolnej i przekazane pod
zarządek Ministerstwa Zdrowia.

01.01.1948 – powołanie Państwowego Uzdrowska w Jastrzębiu Zdroju.

1950 – włączenie do uzdrowska Jastrzębie jego filii w Ustroniu. Sanato-
rium zostaje przejęte na Wojewódzki Zakład Rehabilitacyjny dla Dzieci
Niepełnosprawnych.

1952 – poszerzenie zakresu działania Zakładu o leczenie dzieci po choro-
bie Heinego – Medina.

Park zlokalizowany w centrum zdroju. Pierwotnie przecięty na dwie nie-
równe części deptakiem (obecnie ul. 1. Maja). Część północna parku ma
charakter zróżnicowany. Ze względu na częściową lokalizację w obrębie

naturalnego wąwozu, część parku ma charakter naturalny, gdzie cienie-
ste alejki i romantyczne mostki oraz schody terenowe skłaniają do spokojne-
go, kontemplacyjnego wypoczynku. Część centralna fragmentu północne-
go ma charakter reprezentacyjny i ukształtowana została w stylu wspólnym
dla wielu XIX wiekowych uzdrowsk. Alejki wytyczono tam regularnie,
uzupełniając je małą architekturą. Wszystkie zbiegają się do centralnego,
prostokątnego placu przed Domem Zdrojowym. W tej części parku zloka-
lizowano największą liczbę drzew i krzewów egzotycznych. Ogółem
w parku zinventaryzowano 147 taksonów drzew i krzewów, z czego
znaczna część to egzotyczne. We wschodniej części parku znowu przecho-
dzi w kompozycję swobodną, kończącą się tzw. Kozim Jarem. W obrębie
tej części parku sukcesywnie powstawały obiekty sanatoryjne i uzdrows-
kowe rozrzucone po całym terenie. W zależności od czasu powstania no-
siły charakter architektury uzdrowskiej XIX w. aż do modernistycznej
i stylu zakopiańskiego.

Część południowa ma charakter zbliżony do naturalnego, ponieważ roz-
planowano ją na stoku opadającym w dolinę od budynków sanatoryjnych
zlokalizowanych tu wzdłuż ulicy. Uzyskany w ten sposób układ jest lekko
zgeometryzowany. Rozpoczyna się schodami terenowymi prowadzącymi
od obiektów w dół, gdzie na dużych przestrzeniach trawiastych zlokalizo-
wano sztuczny staw z wyspą, fontannę i kilka nieregularnych grup drze-
wostanu. W tej części mniej jest egzotycznych nasadzeń parkowych, choć
być może pierwotnie po prostu się nie zachowały.

8. Dobry układ kompozycyjny i drożny. Spora ilość samosiewów zaciera-
jących pierwotną kompozycję. Podział parku pomiędzy kilkunastu obecnie
zarządców powoduje zacieranie kompozycji
9. Wykonanie aktualizacji inwentaryzacji dendrologicznej części północnej
Wykonanie inwentaryzacji dendrologicznej części południowej
Opracowanie projektu rewitalizacji
Wykonanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych przy drzewostanie

VI.III.VI.Szeroka, ul. Powstańców Śląskich 109 – cmentarz parafialny.

1. Cmentarz parafialny
2. 1896 r.
3. Szeroka
4. Ul. Powstańców Śląskich 109
5. Syroka, Tymendorf, Siroka, Schyrocka, Szyrocka, Szyrakow

6. Przełom XIII i XIV wieku – lokacja osady Szeroka. (wg. L. Musioła pomiędzy 1270 a 1280), w wyniku wielkiej akcji lokacyjnej na prawie niemieckim.

ok.1305 – pierwsze wzmianki jako Syroka.

1321 – nazwa wsi Timmesdorf (prawdopodobnie od zasadzcy wsi Tymoteusza. Nazwa pozostaje do 1922 używana równolegle z nazwą polską.

1447 – pierwsza wzmianka w spisach świętopietrza, łącznie z drugą osadą (dzisiejsza Gogołowa), z którą stanowiły całość.

Koniec XV w. – podział sołectwa wolnego w Szerokiej pomiędzy dwóch sołtysów (Maciej Brosseg i Bartosz Szayblar).

1520 – budowa drewnianego kościoła ewangelickiego.

1572 – sołectwo Szayblara zostało sprzedane baronowi Karolowi Promnicowi, który zamienił je w folwark dominialny.

XVI w – folwark należy Wawrzyna Skrzyszowskiego.

1530-33 – dzierżawca - Mikołaj Strzybnicki.

1548 – właścicielem Wawrzyn Młodszy Skrzyszowski podlegający Panom na Wodzisławiu. Sam folwark leżał w granicach księstwa Pszczyńskiego. Pozostał w jego granicach aż do II wojny światowej, jako część dominium pszczyńskiego.

1550 – w Szerokiej powstaje szkoła.

1628 – zamknięcie kościoła dla nabożeństw ewangelickich.

1648 – konsekracja kościoła jako rzymskokatolickiego p.w. Wszystkich Świętych.

30.03.1796 – początek rozbioru starego kościoła.

1796-1801 – budowa murowanego kościoła z fundacji ks. Skrzyszowskiego, pod nadzorem mistrza Langer z Głubczyc.

1859 – przedstawienie na dokumencie herbu Szerokiej (szereg złotych palni zakończonych kulami na niebieskim tle). Z napisem TIMMENDORFGEM.S/PLESSNER/CREIS.

1860 – budowa plebani wg projektu Lorenza z Rybnika.

Ok. 1890 – 1910 - budowa zabudowań folwarcznych.

1859-99 – wiercenia w poszukiwaniu złóż węgla na terenie Jastrzębia.

1913 – ukończenie przechodzącej przez Jastrzębie budowy kolei żelaznej łączącej Żory z Wodzisławiem.

od 1921 pieczęć Szerokiej bezherbowa.

1946 – na mocy reformy rolnej folwark przechodzi na własność Skarbu Państwa – utworzenie PGR.

Lata 70. XX wieku - rozbudowa folwarku.

1998 – likwidacja PGR – obiekty folwarczne dzierżawione różnym użytkownikom.

7. Cmentarz zlokalizowany jest na kulminacji wzgórza, wokół kościoła. Stanowi dominantę terenową. Cmentarz o układzie regularnym, z jedną centralną aleją na kierunku wschód – zachód i poprzeczną. Obsadzenie pierwotnie po obwodzie szpalerem lip drobnolistnych oraz podobnym obsadzeniem w alei głównej (zachowała się lipa drobnolistna obok kościoła). Obecnie częściowo wymienionym na żywotniki (w alei poprzecznej pojedynczy szpaler). Ogrózenie z siatki - z elementów betonowych, odlewanych.
8. Dobry układ poszczególnych nagrobków.
9. Odtworzenie obsadzenia szpalerowego drzewami liściastymi po obwodzie cmentarza.

VI.III.VII.Ruptawa, ul. Cieszyńska – cmentarz parafialny.

1. Cmentarz parafialny, pierwotnie ewangelicko-augsburski, obecnie rzymsko-katolicki
2. Ok. 1850
3. Ruptawa
4. Ul. Cieszyńska
5. Ruptowa, Rubtowa, Ruptau Nieder und Oder
6. Parafia Rzymsko-Katolicka Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny
7. 745/66
8. Przełom XIII i XIV wieku – lokacja osady Ruptawa. (wg. L. Musioła pomiędzy 1270 a 1280), w wyniku wielkiej akcji lokacyjnej na prawie niemieckim.

XVI w.- potwierdzone istnienie drewnianego kościoła przeniesionego w 1971 roku do Kaczyc.

1652- wzmianka w księdze wizytacyjnej o istnieniu kościoła drewnianego.

1650- dobra ruptawskie we władaniu Bernarda i Joachima Rostków.

1687- dobra we władaniu Macieja i Jana Jerzego Rostków.

1719- wieś należy do Jana Rudzkiego oraz Andrzeja Tluck (po połowie), stąd zapewne podział na Ruptawę Dolną i Górną.

1725- Ruptawa Górna – Andrzej Antoni Tluck a po nim Karole eques de Toschonowitz, Dolna- Krystian Fryderyk Libec.

1728- część dóbr zakupuje Wacław Fryderyk de Lachowski, starosta państwa wodzisławskiego.

1749- właścicielami baronessa de Skirbeński oraz generał-major von. Gordon (właściciel Cisówki)

1780- Jerzy Niclas de Gotschalkowski zakłada niemiecką kolonię w Ruptawie. Ponowne założenie Ruptawy po wojnach śląskich przez Jerzego Niklasa von. Gotschalkowski w ramach państwa wodzisławskiego, połączonego z państwem pszczyńskim aż do 1817 r.

1800- właścicielką Augusta von Parchwitz, wdowa po von Radecki.

1817- Ruptawa w powiecie rybnickim.

1841- Eques von. Richthofen nabywa Ruptawę.

1843- właściciel von. Sprintzenstein auf Gross Hoschutz sprzedaje dobra „Ślajakowi“ z Przedsiebiorstwa Osadniczego.

1872- właścicielem - Tadeusz Conrad.

1892- Paweł Kozłowski.

1912- właścicielem Blumel.

1913- Rehnet.

1947-49- budowa nowego murowanego kościoła p.w.Niepokalanego Serca Marii

9. Cmentarz zlokalizowany jest na północno-wschód od kościoła. Prawdopodobnie powstał w wyniku działalności w połowie XIX wieku dziedzica wyznania ewangelickiego. Cmentarz o układzie regularnym, z dwoma alejami w układzie krzyżowym, z krzyżem cmentarnym, zlokalizowanym w alei głównej. Ogrózenie płotem sztachetowym, słupki murowane. Obecnie brak śladów pierwotnego założenia zieleni, choć najprawdopodobniej musiały istnieć obsadzenia przynajmniej po granicach obiektu. W zamian istnieje żywopłot z ligustru pospolitego (cięty geometrycznie) jako obrzeżenie alei głównej. Przy niektórych pomnikach fragmenty żywopłotów z bukszpanu wiecznzielonego.
10. Dobry układ poszczególnych nagrobków. Obecnie zarysy kwater systematycznie ulegają zatarciu poprzez zwiększanie ilości pochówków.
11. Utrzymanie układu kwater.

VI.III.VIII.Jastrzębie Górne – Boża Góra – ul. Pszczyńska 128 – cmentarz parafialny.

1. Cmentarz parafialny
2. Ok. 1880
3. Jastrzębie Zdrój
4. Ul. Pszczyńska 128
5. Boża Góra, Hermansdorf, villa Hermani
6. Parafia Rzymsko-Katolicka świętej Katarzyny
7. 1293- wzmianka o Bożej Górze, posiadającej ustrój polski.

1335- wzmianka w księdze uposażeń biskupich, jako własność klasztoru Dominikanek w Raciborzu.

pol. XIV- powstaje parafia p.w. Katarzyny Aleksandryjskiej.

1397- potwierdzenie istnienia drewnianego kościoła.

1447- parafia podlega archidiakonatu opolskiemu. Wolne sołectwo wchodzi w skład dominium.

1456-1518- właścicielami dóbr - rodzina Rostków.

1519- sprzedaż Jastrzębia Piotrowi Skrzyszowskiemu ze Skrzyszowa.

1590- Jastrzębie sprzedane Fragsteinom.

1759- majątek kupuje rodzina Starchwitzów (tzw. dział górny).

1811- spłonął kościół św. Katarzyny.

1820- początek budowy nowego kościoła.

1825.10.16- benedykcja nowego kościoła.

1858- właścicielem Jastrzębie Dolnego był Jean de Gervais, który w tym samym roku przekazał go skarbowi pruskiemu.

1859- właściciel Jastrzębia - Emil Schlieben rozpoczyna poszukiwania złóż soli.

1892- budowa szkoły.

1859 – właściciel Jastrzębia Dolnego i Centnerowca baron Emil von Schlieben odkrywa źródła solanki w dolinie rzeczki Szotówki.

1861 – budowa pierwszego uzdrowskiego zakładu kąpielowego.

1864 – po badaniach dr Schwartz'a z Uniwersytetu we Wrocławiu rozpoczęto masowy eksport stężonej solanki jastrzębskiej do USA.

1896 – pochodzący z poznańskiego lekarz Mikołaj Witczak zakupił majątek i uzdrowisko o powierzchni łącznej 240 ha.

1913 – ukończenie przechodzącej przez Jastrzębie budowy kolei żelaznej łączącej Żory z Wodzisławiem.

1914 – obiekty uzdrowskie zamienione na szpitale wojskowe.

1918 – Witczak sprzedaje uzdrowisko niemiecko – austriackiemu Towarzystwu Zdrojowemu.

1922 – bracia Mikołaj (syn) i Józef Witczakowie odzyskują i odbudowują uzdrowisko.

1945 (styczeń) – przez Jastrzębie przechodzi pochód więźniów z Oświęcimia. W trakcie ostatnich prac na terenie sanatorium odkryto mogiłę zbiorową.

1945 (połowa) – przystąpienie do odbudowy źródła po zniszczeniach wojennych.

14.06.1946 – zwrot zdrojowiska Mikołajowi i Józefowi Witczakom.

06.11.1947 – uzdrowisko przejęte na cele reformy rolnej i przekazane pod zarządek Ministerstwa Zdrowia.

01.01.1948 – powołanie Państwowego Uzdrowskiego w Jastrzębiu Zdroju.

1950 – włączenie do uzdrowskiego Jastrzębie jego filii w Ustroniu.

1961 – sanatorium „Hutnik”, „Pokój” i „Jastrzębianka” przekazane zostały Powiatowemu Wydziałowi Zdrowia i Opieki Społecznej w Wodzisławiu.

8. Cmentarz zlokalizowany jest na kulminacji wzgórza, wokół kościoła parafialnego. Ma nieregularny narys wynikający z ukształtowania terenu. Układ komunikacyjny to obwodnica, poprzecinana kilkoma alejkami poprzecznymi. Ogrodzenie w postaci kraty metalowej na słupkach murewanych (od frontu z podmurówką). Wokół cmentarza na przełomie XIX i XX wieku powstało obsadzenie szpalerowe lip drobnolistnych, obecnie prawie nie istniejące. Pierwotnie centralny układ kwater został zatarty poprzez wprowadzenie dużej ilości pochówków.
9. Dobry układ poszczególnych nagrobków. Pozostałości obsadzenia szpalerowego granicznego.
10. Odtworzenie obsadzenia szpalerowego drzewami liściastymi po obwodzie cmentarza.

Ilustracja 8: Bzie - nagrobek na cmentarzu parafialnym.

VI.III.IX.Bzie Zachodnie – ul. Świerczewskiego 154 - cmentarz parafialny.

1. Cmentarz parafialny
2. Ok. 1780
3. Bzie Zameckie
4. Ul. Świerczewskiego 154/ Cicha
5. Byze, Goltimani villa, Goltmirsdorf, Goldmersdorf, Ves Bzy, Bzye, Gultendorf, Bzi
6. Parafia Rzymsko-Katolicka świętych Apostołów Piotra i Pawła
7. 1293- wzmianka o Byze – książę Władysław Opolczy nadał dobra ryce-
rzowi Wojanowi von Pawłowit.

1335 wzmianka w księdze uposażeń biskupich.

1403- Bzie należy do Weroniki Woinin i jej siostry Małgorzaty, które w listopadzie sprzedają je braciom Gossław.

1426- właścicielem kleryk Jan Scheffler.

1447- parafia podlega archidiaconatowi opolskiemu.

1467-1480- właścicielami dóbr - rodzina Rostków.

1481.07.4- Kazimierz książę cieszyński zatwierdza podział Bzia na dwie części, z których jedną Jan Rostek przekazuje synowi Krzysztofowi.

poł. XVI w. – budowa dworu obronnego.

1628- parafia przechodzi w ręce ewangelików.

1644- właścicielem dóbr - Mateusz von Rostek.

1663-72- budowa nowego drewnianego kościoła pw. Apostołów Piotra i Pawła

1679- dokument wspominający o trzech właścicielach majątku, w tym Je-
rzym Frank. Parafia przechodzi ponownie w ręce katolików.

1719- pięciu właścicieli dóbr: Karol Zygmunt von Skrzeński, Adam Wen-
tzel von Laszowski, Zygmunt von Gusnar, Juliusz Werner von Piel-
chrzim, Wentzel von Januszowsky.

1778- budowa nowego drewnianego kościoła.

1889- powstaje szkoła ewangelicka.

1912- powstaje szkoła katolicka.

1942- kościół spalony.

8. Cmentarz zlokalizowany jest na kulminacji wzgórza. Stanowi dominancję terenową. Cmentarz o układzie nieregularnym, z jedną centralną aleją. Obsadzenie pierwotnie po obwodzie szpalerem lip drobnolistnych oraz podobnym obsadzeniem w alei głównej. Zachowane jedynie pojedyncze egzemplarze. Obecnie częściowo wymienionym na żywotniki. Zachowane jedynie pojedyncze egzemplarze. Ogrodzenie z siatki.
9. Dobry układ poszczególnych nagrobków.
10. Odtworzenie obsadzenia szpalerowego drzewami liściastymi po obwodzie cmentarza

VI.III.X.Jastrzębie Zdrój – ul. Kościuszki 2 – park szpitalny.

1. Park szpitalny
2. Ok. 1927
3. Jastrzębie Zdrój
4. Ul. Kościuszki 2
5. Jastrzemb, Bad Königsdorf – Jastrzemb
6. Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci, Jastrzębie Zdrój, ul. Kościuszki 2
7. 1859 – właściciel Jastrzębia Dolnego i Centnerowca baron Emil von Schlieben odkrywa źródła solanki w dolinie rzeczki Szotówki.

1861 – budowa pierwszego uzdrowskiego zakładu kąpielowego.

1864 – po badaniach dr Schwartz'a z Uniwersytetu we Wrocławiu rozpoczęto masowy eksport stężonej solanki jastrzębskiej do USA.

1896 – pochodzący z poznańskiego lekarz Mikołaj Witczak zakupił majątek i uzdrowisko o powierzchni łącznej 240 ha.

1913 – ukończenie przechodzącej przez Jastrzębie budowy kolei żelaznej łączącej Żory z Wodzisławiem.

1914 – obiekty uzdrowskie zamienione na szpitale wojskowe.

1918 – Witczak sprzedaje uzdrowisko niemiecko – austriackiemu Towarzystwu Zdrojowemu.

1922 – bracia Mikołaj (syn) i Józef Witczakowie odzyskują i odbudowują

uzdrowisko.

1927 - 28 – otwarcie Sanatorium „Fundacji dla inwalidów Wojennych i Powstańców im. J. Piłsudskiego”. Posiadało wówczas 37 pokoi i 100 łóżek. Koszt budowy wyniósł 756 tys. zł łącznie z wyposażeniem. Budynek powstał w monumentalnym stylu modernizmu klasycystycznego. Autorami projektu byli inżynierowie Boratyński, Kreizler i Stadnicki. Kierującym robotami z ramienia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego był Naczelnik Wydziału Robót Publicznych inż. Henryk Zawadowski.

W zdroju czynnych 49 obiektów kuracyjnych.

1940-44 – w budynku Szpital Wojskowy.

1945 połowa – przystąpienie do odbudowy zdroju po zniszczeniach wojennych.

20.04.1946 – Śląsko – Dąbrowski Urząd Wojewódzki ogłosił przetarg na roboty remontowe i instalacyjne. Obwieszczenie zamieszczone zostało w „Śląsko – Dąbrowskim Dzienniku Wojewódzkim” (nr 11). Z kredytów Wydziału Pracy i Opieki społecznej wyremontowano i oddano ponownie do użytku budynek sanatorium. Prace prowadził Wydział Odbudowy (organ wykonawczy Ministerstwa Odbudowy na terenie województwa).

14.06.1946 – zwrot zdrojowiska Mikołajowi i Józefowi Witczakom

06.11.1947 – uzdrowisko przejęte na cele reformy rolnej i przekazane pod zarządek Ministerstwa Zdrowia.

01.01.1948 – powołanie Państwowego Uzdrowiska w Jastrzębiu Zdroju.

1950 – włączenie do uzdrowiska Jastrzębie jego filii w Ustroniu. Sanatorium zostaje przejęte na Wojewódzki Zakład Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych.

1952 – poszerzenie zakresu działania Zakładu o leczenie dzieci po chorobie Heinego - Medina

8. Park zlokalizowany wokół szpitala, z największą częścią od strony wschodniej. Kompozycja ściśle modernistyczna. Alejka dookoła obsadzona szpalarami lip drobnolistnych oraz klonów zwyczajnych. W centrum utworzonego przez nią prostokąta niewielkie skupiny drzew w układzie geometrycznym. W obsadzeniach jarzaby pospolite i szwedzkie oraz duża ilość krzewów iglastych i ozdobnych.
9. Dobry układ kompozycyjny i drożny. Spora ilość samosiewów zacierających pierwotną kompozycję.
10. Wykonanie inwentaryzacji dendrologicznej
Opracowanie projektu rewaloryzacji
Wykonanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych przy drzewostanie

VI.IV.Białe karty – wykaz obiektów.

VI.IV.I.Kubatura.

- TYP I - ZABUDOWA PAŁACOWA, DWORSKA
BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. PSZCZYŃSKA 212
- TYP II - OBIEKTY SAKRALNE (kubaturowe)
KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-AUGSBURSKI – ul. CIESZYŃSKA 23
KAPLICA GROBOWA RODZINY WITCZAKÓW – ul. PSZCZYŃSKA –TEREN CMENTARZA
BUDYNEK GOSPODARCZY – ul. PSZCZYŃSKA – TEREN CMENTARZA
KOŚCIÓŁ P.W. APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA – ul. ŚWIERKLAŃSKA 154
- TYP IV - OBIEKTY ZDROJOWE – DAWNE SANATORIA, SZPITALA
BUDYNEK SĄDU REJONOWEGO – DAWNE SANATORIUM HUTNICZE – ul. STASZICA 3
- TYP V - OBIEKTY ZDROJOWE – DAWNE PENSJONATY
BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 77 A
- TYP VI - ZABUDOWA WILLOWA
BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 1
BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. 1 MAJA 5
BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. 1 MAJA 17
BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 48
BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 50
BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 58
BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 60

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 67

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 72

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 80 B

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 1 MAJA 92

BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ – ul. BEMA 110

- TYP VII - BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ – SZKOŁY, PRZEDSZKOLA, DAWNE SZKOŁY

BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ – SZKOŁA – ul. FREDRY 20

BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ – SZKOŁA – ul. KILIŃSKIEGO 31

BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ – PRZEDSZKOLE – ul. PSZCZYŃSKA 158

- TYP IX - OBIEKTY W TYPIE BUDOWNICTWA MIEJSKIEGO TYNKOWANE

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. 1 MAJA 20

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. 1 MAJA 33

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. 1 MAJA 43

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CIESZYŃSKA 112

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CIESZYŃSKA 118

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. PSZCZYŃSKA 1

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. PSZCZYŃSKA 190

- TYP X - OBIEKTY W TYPIE BUDOWNICTWA MIEJSKIEGO CEGLANE

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 287

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. WOLNOŚCI 42

- TYP XI - BUDYNKI USŁUGOWE – DAWNE GOSPODY

BUDYNEK USŁUGOWY – ul. ŚWIERCZEWSKIEGO 54

BUDYNEK USŁUGOWY – ul. ŚWIERKLAŃSKA 87

- TYP XIV - BUDYNKI WIELOBRYŁOWE TYNKOWANE

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POŁOMSKA 9

- TYP XV - BUDYNKI Z FACJATĄ TYNKOWANE

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CIESZYŃSKA 52

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. FREDRY 25

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. FREDRY 109

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 123 A

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 31

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 37

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 122 B

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 141

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. ŚWIERKLAŃSKA 114

BUDYNEK MIESZKALNO – USŁUGOWY – ul. ŚWIERKLAŃSKA 130

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. TRAUGUTTA 102

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. WOJSKA POLSKIEGO 31

- TYP XVI - BUDYNKI Z FACJATĄ CEGLANE

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. 11 LISTOPADA 54

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POŁOMSKA 7

- TYP XVIII - ZABUDOWANIA FOLWARCZNE

BUDYNEK USŁUGOWO – HANDLOWY – DAWNY BUDYNEK FOLWARCZNY – HURTOWNIA – ul. CIESZYŃSKA 116

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KILIŃSKIEGO 1 B

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KILIŃSKIEGO 30

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 245

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 247

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 249

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 249 A

BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 253

ZESPÓŁ FOLWARCZNY - OBORA – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 253

ZESPÓŁ FOLWARCZNY – BUDYNEK GOSPODARCZY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 253

ZESPÓŁ FOLWARCZNY – BUDYNEK MIESZKALNY – ul. ROLNICZA 1

ZESPÓŁ FOLWARCZNY – MAGAZYN – DAWNE STAJNIE

- TYP XIX - ZABUDOWA ZAGRODOWA TZW. „SIEDLISKA ROLNE”

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PODLEŚNA 6

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 196

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 210 C

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 128

BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY – ul. ŚWIERKLAŃSKA 67

BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY – ul. WSPÓLNA

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. ZDZIEBŁY 19

- TYP XX - BUDYNKI MIESZKALNE SZCZYTOWE Z DACHEM NACZÓŁKOWYM, TYNKOWANE TYPU WIEJSKIEGO

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. BOŻA GÓRA 43

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CIESZYŃSKA 42 A

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KILIŃSKIEGO 11

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KOŁŁĄTAJA 35

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KOMUNY PARYSKIEJ 34

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KOMUNY PARYSKIEJ 34 A

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 5

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 61

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 101

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 174

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 147

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. ŚWIERKLAŃSKA 151

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. TRAUGUTTA 82

- TYP XXI - BUDYNKI MIESZKALNE SZCZYTOWE Z DACHEM NACZÓŁKOWYM CEGLANE TYPU WIEJSKIEGO

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. OSIŃSKA 4

- TYP XXII - BUDYNKI MIESZKALNE SZCZYTOWE Z DACHEM DWUSPADOWYM TYNKOWANE TYPU WIEJSKIEGO

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. BOŻA GÓRA 29

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. BOŻA GÓRA 31

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CIESZYŃSKA 198

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CZYŻA 2

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KOŁŁĄTAJA 4

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. KOŁŁĄTAJA 16

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 173

OBIEKT DAWNEJ PLEBANII – ul. PSZCZYŃSKA 128 B

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 178

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. PSZCZYŃSKA 100

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 13

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 38

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 105 A

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. RANOSZKA 143

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. SZOTKOWICKA 66

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. WSPÓLNA 3 A

- TYP XXIII - BUDYNKI SZCZYTOWE Z DACHEM DWUSPADOWYM CEGLANE TYPU WIEJSKIEGO

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. CICHĄ 3

- TYP XXVI - BUDYNKI MIESZKALNE DREWNIANE TYPU WIEJSKIEGO

BUDYNEK MIESZKALNY – ul. ZDZIEBŁY 54

- TYP XXVII - BUDYNKI MIESZKALNO-GOSPODARCZE CEGLANE I TYNKOWANE

BUDYNEK MIESZKALNO - GOSPODARCZY – ul. ŚWIERKLAŃSKA 34

BUDYNEK MIESZKALNO - GOSPODARCZY – ul. ZAMKOWA 4

- TYP XXVIII - BUDYNKI GOSPODARCZE CEGLANE I TYNKOWANE

STODOŁA PLEBAŃSKA – ul. PSZCZYŃSKA 128 B

VI.IV.II.Mała Architektura

- TYP I - KAPLICZKI ARCHITEKTONICZNE CEGLANE I TYNKOWANE

KAPLICA ARCHITEKTONICZNA – ul. BEMA 12

KAPLICA ARCHITEKTONICZNA – ul. CIESZYŃSKA 209

KAPLICA ARCHITEKTONICZNA – ul. DĄBROWSKIEGO/KOMUNY PARYSKIEJ

- TYP II - KRZYŻE KAMIENNE KAPLICZKOWE Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ (W NISZY)

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. 3 MAJA 91

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. BEMA 40 A

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. BEMA/ POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. CIESZYŃSKA 94

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. CIESZYŃSKA 143

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. FREDRY 109

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. KILIŃSKIEGO/ CIESZYŃSKA

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PARTYZANTÓW 20

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PIASKOWA

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PŁONKI 5

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 3 A

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 157

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PSZCZYŃSKA 60

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PSZCZYŃSKA 128

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PSZCZYŃSKA 128 NA CMENTARZU

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PSZCZYŃSKA 145

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. PSZCZYŃSKA 279

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. RANOSZKA 127

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. RYBNICKA/ GAGARINA

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. WOLNOŚCI 54

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. WSPÓLNA 20

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. STRAŻACKA, GAŁCZYŃSKIEGO

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. ŚWIERCZEWSKIEGO/ CICHĄ (PRZY WEJŚCIU NA CMENTARZ

KRZYŻ KAPLICZKOWY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. ŚWIERCZEWSKIEGO/ CICHĄ, CMENTARZ

- TYP III - KRZYŻE KAMIENNE Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ

KRZYŻ Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 109 – TEREN KOŚCIOŁA

KRZYŻ PRZYDROŻNY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. ROLNICZĄ/ CICHĄ

KRZYŻ PRZYDROŻNY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. STAWOWA 2

KRZYŻ PRZYDROŻNY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I MATKI BOSKIEJ – ul. ZDZIEBŁY 14

KRZYŻ KAPLICZKOWY – ul. LIBOWIEC 10

- TYP V - FIGURY KAMIENNE NA COKOLE

KOLUMNA MARYJNA – TEREN KOŚCIOŁA – ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 109

FIGURA NEPOMUCENA – ul. ŚWIERCZEWSKIEGO/ CICHĄ (PRZY WEJŚCIU NA CMENTARZ)

FIGURA ŚW. JANA NEPOMUCENA – TEREN KOŚCIOŁA – ul. KS. J. POPIELUSZKI

- TYP VI - KRZYŻE ŻELIWNE Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA

KRZYŻ ŻELIWNY Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I ANIOŁEM NA COKOLE – ul. ŚWIERCZEWSKIEGO 242

VII. GENERALNE WYTYCZNE URBANISTYCZNE

Elementy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego stanowią przede wszystkim: historyczny układ urbanistyczny - przebieg ulic, zabudowa wiejska - budynki i ich gabaryty wysokościowe, place - skwery, zieleń, budynki użyteczności publicznej oraz zabudowa zdrojowa wraz z uporządkowaną zielenią.

Ilustracja 9: Zdrój - widok na ulicę 1 Maja.

Ochrona tych składowych odbywa się w głównej mierze poprzez:

1. zachowanie linii zabudowy dzięki utrzymaniu istniejących budynków oraz uzupełnienie luk budowlanych nową, dostosowaną do istniejącej zabudową plombową, dysharmonia widoczna w przebiegu ulicy 1 Maja.
2. integrację zabudowy w ścisłych centrach założeń urbanistycznych,
3. modernizację zabytkowej zabudowy, celem zwiększenia standardu użytkowego, modernizacja budynków zdrojowych Łazienki II, d.sanatoria itd.)
4. konserwację zabytkowych elewacji w oparciu o program i projekt, m.in. partery elewacji zabytkowych – 1 Maja (lokale użytkowe)
5. zamknięcie pierzei w celu uporządkowania ładu przestrzennego oraz likwidację niewłaściwych osi widokowych, np. ul. 1 Maja/ Witczaka, ul. 1 Maja/ Miarki
6. wypełnienie luk budowlanych powinno utrzymywać historyczne linie zabudowy i podziały parcelacyjne oraz gabaryty pierzei (wysokość, kształt dachu, materiał, itd.). Nowoprojektowana architektura winna harmonizować z zabytkowym otoczeniem. Wymagane jest ustalenie maksymalnego gabarytu zabudowy, który wyznaczają historyczne budynki, np. zakłócenie historycznych linii zabudowy – ul. 1 Maja/ul. Zdrojowa
7. likwidację obiektów tymczasowych (m.in. kiosków, straganów), będących obiektami dysharmonicznymi. Należałoby wprowadzić ich funkcję w partery budynków istniejących lub nowo projektowanych, np. 1 Maja 26, ul. 1 Maja 34 b
8. maksymalną ochronę terenów zielonych przed wkraczaniem zabudowy.

VII.1. Cele programu ochrony zabytków na terenie miasta Jastrzębie Zdrój.

Zapisy niniejszego programu powinny stanowić integralną część prawa lokalnego w postaci zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa na terytorium kraju. Ich uszczegółowieniem winien być program rewitalizacji wytypowanych obszarów i zespołów oraz poszczególnych obiektów.

Działalność zmierzającą do zachowania i poprawienia stanu konserwatorsko – technicznego należy skoncentrować na układach i zespołach przestrzennych oraz obiektach opracowanych w przedmiotowej dokumentacji wpisanych

do rejestru, sugerowanych do wpisu, pretendujących do opracowania białej karty, oraz pozostałych – które należy chronić ze względu na ich wartość kulturową. Powinno się dążyć zarówno do utrzymania obecnego zasobu substancji zabytkowej, jak i radykalnej poprawy jego stanu zachowania. Istotnym elementem warunkującym realizację tego celu jest opracowanie zasad kształtowania elewacji. Obecna, całkowita dowolność w tym zakresie prowadzi do licznych przekształceń, czego konsekwencją jest chaos estetyczny budynków oraz utrata waloru zabytkowego.

Negatywnym zjawiskiem jest także chaos przestrzenny, będący konsekwencją licznych rozbiórek oraz dowolnych modernizacji obiektów zabytkowych. Remontami objąć należy również budynki gospodarcze, będące integralną częścią siedlisk wiejskich.

Celem prowadzonych prac konserwatorskich winno być nie tylko podniesienie walorów estetyczno - plastycznych obiektu, lecz przede wszystkim usunięcie przyczyn ich niszczenia i zagrożeń ich stanu, tak, aby osiągnięty efekt był długotrwały.

Należy zaprojektować otoczenie obiektów w taki sposób, aby podkreślało ich znaczenie w strukturze przestrzeni ulicy i otoczenia.

Problematyka konserwacji małej architektury wymaga współpracy między gminą a wspólnotami parafialnymi oraz społecznościami lokalnymi.

Warunkiem powodzenia działań formalno - prawnych jest definitywne rozwiązanie problemu utrzymania, użytkowania i remontu konserwatorskiego budynków, rekonstrukcji założeń kościelnych oraz przeprowadzenia ewentualnych badań archeologicznych na wybranych obszarach. Wykonanie wskazanych zadań ramowych pozwoli na powstanie przestrzeni publicznej o charakterze uniwersalnym, przy zachowaniu funkcjonalności obszaru. W przeciwnym wypadku wszelkie działania będą skazane na niepowodzenie, a obiekty kubaturowe, których stan obecny jest już bardzo zły, ulegną całkowitemu zniszczeniu.

Istotnym elementem warunkującym utrzymanie i podnoszenie wartości dziedzictwa kulturowego miasta byłoby stworzenie w porozumieniu z innymi samorządami miast i gmin oraz powiatów programu o charakterze regionalnym, ukierunkowanym na ochronę dziedzictwa dawnego wodzińskiego Wolnego Mniejszego Państwa Stanowego i pszczyńskiego Wolnego Mniejszego Państwa Stanowego.

Ochroną objąć należy również obiekty małej architektury, znajdujące się na przedmiotowym obszarze, posiadające wartości zabytkowe. Na obiektach tych należy prowadzić zachowawcze prace konserwatorskie pod nadzorem stosownych służb. Obiekty te stanowią istotny element kulturowy przestrzeni.

Negatywnym zjawiskiem degradującym estetykę budynków zabytkowych są wszelkiego rodzaju szyldy oraz reklamy. Wprowadzają chaos na elewacjach. Dysharmonizują z charakterem obiektów.

Celem niwelacji tego negatywnego zjawiska należałoby opracować jednolity program zasad w przedmiotowym temacie, obejmujący budynki na terenie całego miasta.

Zabudowa oraz obiekty małej architektury, które nie zostały objęte wykazem w katalogu kart, stanowiącym integralną część niniejszego opracowania, należy wykreślić z dotychczasowych ewidencji obiektów zabytkowych i zwolnić z rygorów ochronnych.

Na podstawie istniejących uregulowań prawnych miasto powinno opracować program i zasady wspierania przedsięwzięć konserwatorskich oraz rewitalizacyjnych, prowadzonych przez innych właścicieli na przedmiotowym terenie. W szczególności powinien on objąć dawne obiekty zdrojowe, oraz obiekty małej architektury, często stanowiące własność prywatną. Jego celem winno być powstrzymanie procesów destrukcyjnych substancji zabytkowej. Problem ten obejmuje także zagadnienie konserwacji i utrzymania m.in. obiektów nieużytkowanych. Aktualne uwarunkowania krajobrazowe oraz konieczność rewitalizacji obszarów industrialnych (np. hałdy górnicze), lub zdekomponowanych - wskazują także na potencjalne możliwości pozyskania środków oraz dotarcia do źródeł finansowania programu ochrony zabytków.